testpapers.co.za

GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

PROVINSIALE EKSAMEN

NOVEMBER 2020

GRAAD 10

REKENINGKUNDE VRAESTEL 1

EXEMPLAR

TYD: 2 uur

PUNTE: 150

9 bladsye + 1 formuleblad

INSTRUKSIES

1. Beantwoord AL die vrae in die ANTWOORDBOEK wat voorsien is.
2. ŉ FORMULEBLAD vir finansiële aanwysers word voorsien aan die einde van die vraestel. Jy mag dit gebruik indien nodig.
3. Toon alle berekeninge waar van toepassing om deelpunte te verdien.
4. Lees alle instruksies noukeurig.
5. Probeer ten alle tye om by die aanbevole tydsduur te hou.
6. Nie-programmeerbare sakrekenaars mag gebruik word.
7. Skryf netjies en leesbaar.
8. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as ŉ riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk nie.

VRAAG 1: 43 punte; 34 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Konsepte en transaksie ontleding	AARP Konsepte Transaksie ontleding

VRAAG 2: 42 punte; 33 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Inkomstestaat	Inkomstestaat vir ŉ eenmansaak

VRAAG 3: 27 punte; 23 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Balansstaat, Nota en Etiek	Balansstaat Nota Balansstaat vir ŉ eenmansaak Etiek

VRAAG 4: 38 punte; 30 minute	
Tema van vraag:	**Hierdie vraag integreer:**
Ontleding en vertolking	Ontleding en vertolking van finansiële state

EXEMPLAR

VRAAG 1: AARP KONSEPTE EN TRANSAKSIE ONTLEDING

(43 punte; 34 minute)

1.1 KONSEPTE

Sê of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs die antwoord langs die vraagnommer (1.1.1 Onwaar) in die ANTWOORDBOEK.

1.1.1 Die historiese kostebeginsel beteken dat vaste bates geboekstaaf word teen kosprys in die finansiële rekords van die besigheid.

1.1.2 Die paringsbeginsel verwys na die opstel van finansiële state sodat inkomstes verdien en uitgawes aangegaan in ʼn spesifieke jaar in berekening gebring word.

1.1.3 Die verstandige konsep verwys na die verkoop van voorraad teen die laagste moontlike prys.

1.1.4 Die besigheidsentiteitsbeginsel beteken dat die finansiële sake van die eienaar van ʼn besigheid moet funksioneer as ʼn aparte finansiële entiteit as die besigheid. (4 x 1) (4)

1.2 TRANSAKSIE ONTLEDING

Ontleed die volgende transaksies volgens die opskrifte in die ANTWOORDBOEK voorsien. Die besigheid gebruik ʼn winsgrens van 60% op kosprys.

Veronderstel dat die bank saldo **oortrokke** is vir alle transaksies.

Byvoorbeeld: Koop toerusting op skuld, R 6 000.

Nr.	Bron-dokument	Rekening gedebiteer	Rekening gekrediteer	B	E	L
bv.	Oorspronk-like faktuur	Toerusting	Krediteure kontrole	+ 6 000	0	+ 6 000

TRANSAKSIES:

1.2.1 Koop skryfbehoeftes vir R1 000 en betaal per tjek.

1.2.2 Ontvang ʼn tjek vir R4 950 vanaf ʼn debiteur om haar rekening van R5 000 te vereffen.

1.2.3 Verkoop goedere kontant, die kosprys is R2 000.

1.2.4 Die eienaar trek ʼn tjek vir R650 en neem handelsvoorraad teen kosprys van R950 vir eie gebruik.

1.2.5 Stuur beskadigde goedere ter waarde van R460 terug aan die verskaffer. (39)

43

EXEMPLAR

VRAAG 2: INKOMSTESTAAT (42 punte; 33 minute)

Die onderstaande inligting is 'n uittreksel vanaf die rekords van VeeLee Versamelaars, hul finansiële jaar eindig op 31 Desember 2019. Die besigheid gebruik 'n winsgrens van 60% op kosprys.

Voltooi die volgende finansiële state van VeeLee Versamelaars vir die jaar geëindig 31 Desember 2019.

GEVRA:

Berei die Inkomstestaat (42)

INLIGTING

UITTREKSEL VANAF PROEFBALANS OP 31 DESEMBER 2019

Balansstaat-rekeninge afdeling	**Debiet**	**Krediet**
Grond en geboue	340 000	
Onttrekkings	147 460	
Voertuie	211 800	
Toerusting	100 000	
Opgelope waardevermindering op voertuie		40 000
Opgelope waardevermindering op toerusting		20 000
Vaste Deposito: ABC Bank (10% p.j.)	40 000	
Handelsvoorraad	6 580	
Debiteurekontrole	12 000	
Lening: Royal Bank (19% p.j.)		90 000
Nominale rekeninge-afdeling		
Verkope		400 380
Koste van verkope	240 000	
Debiteure afslag	1 980	
Water en elektrisiteit	4 950	
Advertensies	5 900	
Versekering	3 890	
Huurinkomste		20 800
Voertuig herstelwerk	3 300	
Kommissie inkomste		19 000
Skryfbehoeftes	4 520	
Verpakkingsmateriaal	2 110	
Rente op vaste deposito		2 000

EXEMPLAR

EXEMPLAR

AANSUIWERINGS EN ADDISIONELE INLIGTING

1. Die eienaar het voorraad ter waarde van R1 072 (verkoopprys) geneem voordat die fisiese voorraadopname gedoen is. Hierdie transaksie is nog nie geboekstaaf nie.

2. Volgens die fisiese voorraadopname, is die volgende voorhande aan die einde van jaar.

   - Handelsvoorraad R4 300
   - Skryfbehoeftes R 950
   - Verpakkingsmateriaal R 340

3. ŉ Bedrag van R11 800 betaal vir herstelwerk aan een van die voertuie is teen die Voertuie rekening gedebiteer. Herstel die fout.

4. Die water en elektrisiteitsrekening vir Desember 2019 is ontvang maar nog nie betaal nie. Die uitstaande bedrag is R450.

5. Die bedrag van versekering sluit ŉ bedrag van R800 wat vooruitbetaal is vir die volgende finansiële jaar.

6. Advertensies sluit ŉ bedrag in van R1 400 vir ŉ vier maande kontrak. Die kontrak is vir die periode 1 November 2019 tot 28 Februarie 2020.

7. Voorsien vir uitstaande rente op vaste deposito.

8. Die volgende leningstaat is ontvang vanaf Royal Bank:

Saldo op 01 Januarie 2019	R 130 000
Rente gekapitaliseer	?
Terugbetalings gedurende die jaar, rente ingesluit	40 000
Saldo op 31 Desember 2019	105 000

9. Waardevermindering moet bereken word as volg op 31 Desember 2019: Toerusting: 10% op kosprys en voertuie: 15% op verminderde saldo metode.

10. Huur is ontvang vir 13 maande.

11. ŉ Bedrag van R1 000 is nog uitstaande vir kommissie inkomste op 31 Desember 2019.

42

VRAAG 3: BALANSSTAAT EN ETIEK **(27 punte; 23 minute)**

Jy word voorsien met 'n uittreksel vanaf die finansiële rekords van Egoli Verskaffers. Die finansiële jaar eindig op 30 Junie 2020.

GEVRA:

3.1 Voltooi die nota vir Handels- en ander krediteure. (8)

3.2 Berei die Ekwiteite en Laste Afdeling van die Balansstaat voor. Waar notas nie gevra word nie, toon berekeninge in hakies om deelpunte te verdien. (13)

INLIGTING:

A UITTREKSEL VAN SALDO'S EN TOTALE OP 30 JUNIE 2020

BALANSSTAAT-REKENINGE AFDELING	DEBIET	KREDIET
Kapitaal (1 Julie 2019)		409 000
Onttrekkings	140 000	
Grond en Geboue	680 000	
Debiteurekontrole	126 000	
Lening: Bank van Suid-Afrika (30 Junie 2020)		400 000
Krediteurekontrole		38 500
Oortrokke Bank		3 200
Opgelope inkomste	3 400	
Opgelope uitgawes		4 200
Vooruitontvange inkomste		3 600
Vooruitbetaalde uitgawes	3 900	
Krediteure vir salarisse		12 300
SAID – LBS		5 300
Werkloosheidsversekeringsfonds (WVF)		4 800

EXEMPLAR

B ADDISIONELE INLIGTING EN AANSUIWERINGS

A Nadat alle aansuiwerings in berekening gebring is, bedra die korrekte netto wins R245 000.

B ŉ Debiteur met ŉ kredietsaldo van R650 moet oorgedra word na krediteure.

C Op 30 Junie 2020, het die eienaar sy kapitaalbydrae verhoog deur ŉ voertuig ter waarde van R80 000 na die besigheid te bring.

D Die besigheid beplan om ŉ kwart van die uitstaande lening in die volgende finansiële jaar te betaal.

E ŉ Debiteur, AK Khumalo het R1 700 in die besigheid se lopende bankrekening gedeponeer.

3.2 **ETIEK**

Lees die uittreksel en beantwoord die vrae.

> Wendy Mokoena, ŉ vorige werknemer van Diane Handelaars, is onlangs afgedank. Die bestuur het aangevoer dat die huidige ekonomiese toestand en verlaging in die winste die besluit onvermydelik gemaak het.
>
> Sy het die WVF kantoor gekontak waartoe sy die afgelope 5 jaar bygedra het vanaf haar indiensneming by Diane Handelaars om haar voordeel in te vorder. Hierdie aftrekkings reflekteer ook op al haar salarisstrokies. Sy is meegedeel dat geen bydraes vanaf Diane Handelaars ontvang is vir die afgelope 11 maande nie.

GEVRA:

3.3.1 Watter advies sal jy aan Wendy gee? Voorsien **TWEE** punte. (4)

3.3.2 Voorsien **EEN** stap wat teen die werkgewer geneem kan word wat nie die WVF oorbetaal het nadat die geld van haar werknemers se salarisse afgetrek is nie. (2)

27

EXEMPLAR

VRAAG 4: ONTLEDING EN VERTOLKING VAN FINANSIËLE STATE

(38 punte; 30 minute)

Die onderstaande inligting is geneem uit die boeke van Mabena Winkel, hul finansiële jaar eindig in Desember elke jaar. Die eienaar is David Mabena.

GEVRA:

4.1 Bereken die volgende finansiële aanwysers vir 2019 met verwysing na **INLIGTING A** en **B**. **Bereken jou antwoorde tot een desimale plek.**

4.1.1 Bruto wins op omset (3)

4.1.2 Bruto wins op koste van verkope (4)

4.1.3 Die opbrengs op gemiddelde eienaarsbelang (5)

4.1.4 Bedryfsverhouding (4)

4.1.5 Vuurproefverhouding (4)

4.1.6 Beantwoord die volgende vrae:

A Lewer kommentaar oor die likiditeitsposisie van Mabena Winkels vir 2019. Kwoteer **TWEE** finansiële aanwysers. (6)

B Die besigheid het nie sy voorgenome winsgrens van 100% op kosprys gehandhaaf nie. Verduidelik in **TWEE** punte hoekom die beoogde resultate nie bereik is nie. (4)

C Gee **TWEE** redes en verduidelik waarom handelsvoorraad afgetrek word om die vuurproefverhouding te bereken. (4)

D Moet Mabena gelukkig wees met die opbrengs op haar belegging? Verduidelik en kwoteer relevante finansiële aanwysers. (4)

EXEMPLAR

INLIGTING A

Inkomstestaat vir die jaar geëindig 31 Desember	**2019**	**2018**
Verkope	124 000	109 000
Koste van verkope	?	(63 000)
Bruto wins	55 000	46 000
Ander bedryfsinkomste	7 000	6 000
Bedryfsuitgawes	(40 000)	(35 000)
Bedryfswins voor rente betaal	22 000	17 000
Rente betaal	(2 000)	(2 000)
Netto wins vir die jaar	20 000	15 000

INLIGTING B

Balansstaat soos op 31 Desember	**2019**	**2018**
Eienaarsbelang	200 000	206 000
Vaste Bates	170 000	190 000
Voorraad (slegs Handelsvoorraad)	18 000	26 000
Handels- en ander debiteure	19 000	23 000
Kontant- en kontantekwivalente	3 000	1 000
Lening: FSB Bank	80 000	100 000
Vaste Deposito	80 000	80 000
Handels- en ander krediteure	10 000	14 000

INLIGTING C

Finansiële aanwysers soos op 31 Desember	**2019**	**2018**
Bruto wins op omset	?	42%
Bruto wins op koste van verkope	?	73%
Opbrengs op gemiddelde eienaarsbelang	?	7,8%
Bedryfsverhouding	?	3,6 : 1
Vuurproefverhouding	?	2,1 : 1
Rentekoers op vaste deposito	7%	7.5%

38

TOTAAL: 150

EINDE

EXEMPLAR

GRAAD 10: REKENINGKUNDE FINANSIËLE AANWYSERS FORMULEBLAD

$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	
Bedryfsbates: Bedryfslaste	(Bedryfsbates – Voorraad: Bedryfslaste)	
(Handel- en ander ontvangbares + Kontant- en kontantekwivalente) : Bedryfslaste		
$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Eienaarsbelang}} \times \frac{100}{1}$	Totale bates: Totale laste	

EXEMPLAR